

TEMĂ-CHEIE¹

Art. 9

Purtarea de simboluri religioase în spații publice

(Ultima actualizare: 29.02.2024)

Principiu general

Purtarea unui simbol religios sau a unui articol vestimentar religios în spații publice este o acțiune protejată de art. 9 § 1. O persoană care a făcut din religie un principiu central al vieții sale trebuie, în principiu, să fie în măsură să își manifeste acea credință și să o comunice altora, inclusiv prin purtarea de simboluri și articole vestimentare religioase, cu atât mai mult cu cât o societate democratică sănătoasă trebuie să tolereze și să susțină pluralismul și diversitatea în sfera religioasă (*Eweida și alții împotriva Regatului Unit*, 2013, pct. 89 și 94). Cu toate acestea, acest drept nu este absolut și trebuie să fie pus în balanță cu interesele legitime ale altor persoane fizice și juridice. Întinderea marjei de apreciere de care beneficiază statul pârât depinde de contextul în care este purtat simbolul religios sau articolul vestimentar religios.

Principii care pot fi extrase din actuala jurisprudență

Purtarea de simboluri și articole vestimentare religioase de către persoane particulare:

- numai niște circumstanțe cu totul excepționale ar putea justifica (teoretic) o ingerință în dreptul cuiva de a purta veșminte religioase în locuri publice comune, cum ar fi străzi, piețe, parcuri etc. (*Ahmet Arslan și alții împotriva Turciei*, 2010, pct. 47-51);
- cu toate acestea, statul poate interzice purtarea unui articol vestimentar care ascunde fața [*S.A.S. împotriva Franței* (MC), 2014, pct. 156; *Belcacemi și Oussar împotriva Belgiei*, 2017, pct. 52-53; *Dakir împotriva Belgiei*, 2017, pct. 55-59];
- interdicția privind purtarea veșmintelor religioase de către persoane particulare într-o sală de judecată nu este justificată, cu condiția ca îmbrăcămintea respectivă să nu împiedice desfășurarea normală a procedurilor și să nu fie menită să arate lipsă de respect față de instanță (*Hamidović împotriva Bosniei și Herțegovinei*, 2017, pct. 42; *Lachiri împotriva Belgiei*, 2018, pct. 46);
- Autoritățile statului pot solicita în mod legitim ca un articol vestimentar religios să fie înlăturat în circumstanțe speciale din motive de securitate (controale de securitate la aeroport, fotografii de identitate etc.) [*Phull împotriva Franței* (dec.), 2005; *El-Morsli împotriva Franței* (dec.), 2008; *Mann Singh împotriva Franței* (dec.), 2008].

¹ Întocmită de Grefă. Nu obligă Curtea.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

Purtarea simbolurilor și a articolelor vestimentare religioase de către agenții statului la locul lor de muncă sau de serviciu, precum și de către elevii din școlile de stat:

- statul poate solicita ca funcționarii publici și personalul contractual al autorităților de stat să se abțină de la a purta simboluri și veșminte religioase ostentative, pentru a garanta neutralitatea serviciilor publice și egalitatea de tratament pentru toți utilizatorii de servicii publice (*Ebrahimian împotriva Franței*, 2015, pct. 63-69);
- acest lucru este valabil în special pentru profesorii din școlile publice, la toate nivelurile [*Dahlab împotriva Elveției* (dec.), 2001; *Kurtulmuş împotriva Turciei* (dec.), 2006];
- statul beneficiază de o marjă amplă de apreciere cu privire la posibilitatea de a permite studenților din școlile și universitățile de stat să poarte articole vestimentare religioase ostentative [*Dogru împotriva Franței*, 2008, pct. 63; *Leyla Şahin împotriva Turciei* (MC), 2005, pct. 121-122].

Purtarea simbolurilor și a articolelor vestimentare religioase de către angajații din sectorul privat:

- o societate poate impune în mod legitim angajaților săi un cod vestimentar pentru a proteja o anumită imagine comercială, chiar dacă punerea în aplicare a acestui cod poate duce uneori la restricții privind purtarea de simboluri religioase (*Eweida și alții împotriva Regatului Unit*, 2013, pct. 94, încălcarea art. 9 în ceea ce privește o angajată a unei companii aeriene căreia angajatorul i-a interzis să poarte în mod vizibil la locul de muncă o cruce creștină; nicio examinare separată în temeiul art. 14);
- un spital (privat sau public) poate, de asemenea, să restricționeze purtarea de simboluri sau veșminte religioase în măsura în care acest lucru este justificat de considerente de sănătate și igienă (*ibid.*, pct. 98-100, neîncălcarea art. 9, interpretat separat sau coroborat cu art. 14, în ceea ce privește o infirmieră de la secția de geriatrie dintr-un spital de stat căreia angajatorul i-a interzis, de asemenea, să poarte o cruce creștină vizibilă în timp ce se află la locul de muncă).

Trimiteri suplimentare

Ghiduri privind jurisprudența:

- Ghid privind art. 8 – Dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței
- Ghid privind art. 14 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 12 – Interzicerea discriminării

Alte trimiteri:

- [Educația și diversitatea religioasă](#) (site-ul web al Consiliului Europei)

PRINCIPALELE TRIMITERI JURISPRUDENȚIALE

- *Dahlab împotriva Elveției* (dec.), nr. 42393/98, CEDO 2001-V (capete de cerere, formulate în temeiul art. 9 și al art. 14 coroborat cu art. 9, inadmisibile – vădit nefondate);
- *Phull împotriva Franței* (dec.), nr. 35753/03, CEDO 2005-I (inadmisibilă – vădit nefondata);
- *Leyla Şahin împotriva Turciei* (MC), nr. 44774/98, CEDO 2005-XI (neîncălcarea art. 9);

- *Kurtulmuş împotriva Turciei* (dec.), nr. 65500/01, CEDO 2006 II (inadmisibilă – vădit nefondată);
- *El-Morsli împotriva Franței* (dec.), nr. 15585/06, 4 martie 2008 (inadmisibilă – vădit nefondată);
- *Mann Singh împotriva Franței* (dec.), nr. 24479/07, 13 noiembrie 2008 (inadmisibilă – vădit nefondată);
- *Dogru împotriva Franței*, nr. 27058/05, 4 decembrie 2008 (neîncălcarea art. 9);
- *Ahmet Arslan și alții împotriva Turciei*, nr. 41135/98, 23 februarie 2010 (încălcarea art. 9);
- *Eweida și alții împotriva Regatului Unit*, nr. 48420/10 și alte 3 cereri, CEDO 2013 (extrase) (încălcarea art. 9 în ceea ce privește prima reclamantă; neîncălcarea art. 9 separat sau coroborat cu art. 14 cu privire la a doua reclamantă și la al patrulea reclamant; neîncălcarea art. 14 coroborat cu art. 9 în ceea ce privește a treia reclamantă);
- *S.A.S. împotriva Franței* (MC), nr. 43835/11, CEDO 2014 (extrase) (neîncălcarea art. 8, art. 9 și art. 14 coroborat cu art. 8 și 9);
- *Ebrahimian împotriva Franței*, nr. 64846/11, CEDO 2015 (neîncălcarea art. 9);
- *Belcacemi și Oussar împotriva Belgiei*, nr. 37798/13, 11 iulie 2017 (neîncălcarea art. 8, art. 9 și art. 14 coroborat cu art. 8 și 9);
- *Dakir împotriva Belgiei*, nr. 4619/12, 11 iulie 2017 (neîncălcarea art. 8, art. 9 și art. 14 coroborat cu art. 8 și 9);
- *Hamidović împotriva Bosniei și Herțegovinei*, nr. 57792/15, 5 decembrie 2017 (încălcarea art. 9);
- *Lachiri împotriva Belgiei*, nr. 3413/09, 18 septembrie 2018 (încălcarea art. 9).